

ANNE CARSON

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ

μυθοπλαστικό δοκίμιο
σε 29 τάνγκο

ΔΙΠΛΩΣΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ευτυχία Παναγιώτου, Δημήτρης Αθηνάκης

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σειρά: Ξένη ποίηση – 11

Διευθυντής σειράς: Χάρης Βλαβιανός

Ανν Κάρσον, *Η ομορφιά του συζύγου*

Anne Carson, *The Beauty of the Husband*

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Μετάφραση: Ευτυχία Παναγιώτου, Δημήτρης Αθηνάκης

Διορθώσεις: Ειρήνη Οικονόμου

Σελιδοποίηση: Παναγιώτης Βογιατζάκης

Copyright© Anne Carson, 2001

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), 2019

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Alfred A. Knopf, Τορόντο, 2001

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Απρίλιος 2023

KET Γ907 ΚΕΠ 58/23

ISBN 978-960-16-9272-2

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ

Το έναυσμα για τη μεταφραστική αυτή εργασία δόθηκε το καλοκαίρι του 2011 στο Banff Center, κέντρο λογοτεχνίας, μετάφρασης και τεχνών στα Βραχώδη Όρη του Καναδά, όπου παραμείναμε για τρεις εβδομάδες ως υπότροφοι. Η συγκατοίκηση με συναδέλφους από διάφορα μέρη της γης, οι ιστορίες τους — μεταφραστικές, λογοτεχνικές ή προσωπικές —, μας αποκάλυπταν τις διαστάσεις ενός κόσμου που ποτέ, τελικά, δεν μαθαίνεται εξ ολοκλήρου. Η παρουσία της Anne Carson και η γνωριμία μας μαζί της, σε συνδυασμό με τη στενή σχέση που είχαμε ήδη με τα κείμενά της, αποτέλεσαν και τους ουσιαστικούς λόγους για τη συνέχιση της μετάφρασης και την ολοκλήρωσή της, παρά τα απρόσμενα εμπόδια, στα χρόνια που ακολούθησαν.

Όπως ίσως διαπιστώσουν οι αναγνώστες, το «μεταφραστικό προτσές» δεν υπήρξε ούτε απλό ούτε ανώδυνο. Ο προφορικός λόγος της Carson συγκροτείται με στρώσεις διακειμενικότητας, μεταφορών και φιλοσοφικού βάθους, ενώ τα «τάνγκο», παρά τη σχετική αυτονομία τους, συνιστούν μέρος μιας μεγαλύτερης και συνθετότερης αφήγησης. Μεταφέροντας την *Ομορφιά του συζύγου* στα ελληνικά, επιδιώξαμε και την «πιστότητα» και την «ομορφιά», κάτι που στην κοινή μεταφραστική λογική θεωρείται αντιφατική επιδίωξη. Ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα, που μένει να κριθεί, η επιδίωξη αυτή συμβαδίζει με τα αινίγματα της καρδιάς και των σχέσεων που απασχολούν την ηρωίδα-σύζυγο και αφηγήτρια του βιβλίου.

Αν, όπως γράφει σε μεταγενέστερο βιβλίο της η Carson (*Nox*, 2010), η μετάφραση είναι ένα δωμάτιο, ένα όχι εντελώς άγνωστο δωμάτιο, όπου αναζητούμε στο σκοτάδι ψηλαφιστά τον διακόπτη, ήρθε η ώρα για εμάς να ανάψουμε το φως.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι μεταφραστές ευχαριστούν ιδιαιτέρως τον ποιητή Χάρη Βλαβιανό — που σύστησε την Anne Carson στο ελληνικό κοινό — για τις καίριες παρατηρήσεις και τα πολύτιμα σχόλιά του επί του κειμένου, τα οποία συνέβαλαν στο τελικό αποτέλεσμα του βιβλίου που κρατάτε στα χέρια σας.

Θερμές ευχαριστίες οφείλουν επίσης στο The Banff International Literary Translation Centre του Banff Centre στο Μπανφ, της επαρχίας Αλμπέρτα του Καναδά, και στο Ίδρυμα Ωνάση στις ΗΠΑ για την πολλαπλή συνεισφορά τους. Η συμμετοχή των μεταφραστών στο BILTC δεν θα είχε πραγματοποιηθεί δίχως τη συμβολή του Peter Constantine — και γι' αυτό του εκφράζουν ευγνωμοσύνη.

Ε.Π., Δ.Α.
Μάιος 2022

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ

more

Bad reasons for her sorrow, as appears
In the famed memoirs of a thousand years
Written by Crafticant

JOHN KEATS,
The Jealousies: A Faery Tale,
by Lucy Vaughan Lloyd of China Walk,
Lambeth, lines 84-87

κι άλλοι

Κακοί λόγοι για τη θλίψη της, καθώς
Στο φημισμένο χιλίων χρόνων χρονικό
Που έγραψε ο Κράφτικαντ

JOHN KEATS,
The Jealousies: A Faery Tale,
by Lucy Vaughan Lloyd of China Walk,
Lambeth, στίχοι 84-87

I. I DEDICATE THIS BOOK TO KEATS (IS IT YOU WHO TOLD ME KEATS WAS A DOCTOR?) ON GROUNDS THAT A DEDICATION HAS TO BE FLAWED IF A BOOK IS TO REMAIN FREE AND FOR HIS GENERAL SURRENDER TO BEAUTY

A wound gives off its own light
surgeons say.
If all the lamps in the house were turned out
you could dress this wound
by what shines from it.

Fair reader I offer merely an analogy.

A delay.

“Use delay instead of picture or painting —
a delay in glass
as you would say a poem in prose or a spittoon in silver”.
So Duchamp
of *The Bride Stripped Bare by Her Bachelors*

which broke in eight pieces in transit from the Brooklyn Museum
to Connecticut (1912).

I. ΑΦΙΕΡΩΝΩ ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΟΝ KEATS (ΕΣΥ ΔΕΝ ΜΟΥ ΕΙΠΕΣ ΠΩΣ Ο KEATS ΗΤΑΝ ΓΙΑΤΡΟΣ;) ΕΠΕΙΔΗ ΜΙΑ ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΑΤΕΛΕΙΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΚΕΙΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΘΗΚΕ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΟΜΟΡΦΙΑ

Μια πληγή εκπέμπει το δικό της φως
λένε οι χειρουργοί.
Αν όλες οι λάμπες του σπιτιού έσβησαν
θα μπορούσες να ντύσεις αυτή την πληγή
με ό,τι λάμπει από μέσα της.

Αγαπητέ αναγνώστη, πρόκειται απλώς για αναλογία.

Μια αργοπορία.

«Χρησιμοποίησε την αργοπορία στη θέση της εικόνας ή της ζωγραφιάς —
μια αργοπορία σε γυαλί
όπως θα λέγαμε ένα ποίημα σε πρόζα ή ένα πτυελοδοχείο σε ασήμι».
Λόγια του Duchamp,
για τη *Νύφη που τη γδύνουν οι μνηστήρες της**

που έσπασε σε οχτώ κομμάτια κατά τη μεταφορά της από το Μουσείο
του Μπρούκλιν

στο *Κονέκτικατ* (1912).**

---

* Αναφορά στον πίνακα του Marcel Duchamp με τίτλο «La mariée mise à nu par ses célibataires, même», φτιαγμένο σε δύο μεγάλα γυάλινα πάνελ, λόγος για τον οποίο ονομάζεται και «Το μεγάλο γυαλί» («Le grand verre»). Για να ολοκληρωθεί, χρειάστηκαν οχτώ χρόνια (1915-1923). (Όλες οι υποσημειώσεις είναι των μεταφραστών. Οι σημειώσεις της συγγραφέως παρατίθενται στο τέλος του βιβλίου, βλ. σ. 231 κ.ε.)

** Η χρονολογία ανταποκρίνεται στη σύλληψη της ιδέας του συγκεκριμένου έργου από τον Duchamp, όχι στο περιστατικό που περιγράφει η Carson στους στίχους.

What is being delayed?
Marriage I guess.
That swaying place as my husband called it.
Look how the word
shines.

Ποιο πράγμα αργοπορεί;
Ο γάμος υποθέτω.
Εκείνο το σημείο που αιωρείται όπως το χαρακτήρισε ο σύζυγός μου.
Κοίτα πώς η λέξη
λάμπει.

Tis chosen I hear from Hymen's jewelry,
And you will prize it, lady, I doubt not,
Beyond all pleasures past and all to come.

JOHN KEATS,

Otho the Great: A Tragedy in Five Acts, 1.1.137-139

Διαλεγμένο, ακούω, από τα κοσμήματα του Χάιμεν,*
Κι εσείς, κυρία, θα το εκτιμήσετε, δεν αμφιβάλλω,
Πέρα από κάθε ηδονή, περασμένη και μελλούμενη.

JOHN KEATS,

Otho the Great: A Tragedy in Five Acts, 1.1.137-139

---

* Hymen είναι ο Υμέναιος, δηλαδή ο θεός προστάτης του γάμου της ελληνικής μυθολογίας· hymen στα αγγλικά σημαίνει και «γάμος», αλλά και «παρθενικός υμένας».

II. BUT A DEDICATION IS ONLY FELICITOUS IF PERFORMED BEFORE WITNESSES – IT IS AN ESSENTIALLY PUBLIC SURRENDER LIKE THAT OF STANDARDS OF BATTLE

You know I was married years ago and when he left my husband
took my notebooks.
Wirebound notebooks.
You know that cool sly verb *write*. He liked writing, disliked having
to start
each thought himself.
Used my starts to various ends, for example in a pocket I found a
letter he'd begun
(to his mistress at that time)
containing a phrase I had copied from Homer: *ἐντροπαλιζομένη* is
how Homer says
Andromache went
after she parted from Hektor – “often turning to look back”
she went
down from Troy's tower and through stone streets to her loyal
husband's
house and there
with her women raised a lament for a living man in his own halls.
Loyal to nothing
my husband. So why did I love him from early girlhood to late
middle age
and the divorce decree came in the mail?
Beauty. No great secret. Not ashamed to say I loved him for his
beauty.

II. ΜΙΑ ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΕΥΣΤΟΧΗ ΜΟΝΟ ΑΝ ΤΕΛΕΣΤΕΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ – ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗ, ΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΜΙΑΣ ΜΑΧΗΣ

Ξέρεις, πριν από χρόνια υπήρξα παντρεμένη και όταν έφυγε ο σύζυγός
μου πήρε τα σημειωματάριά μου.
Σπιράλ σημειωματάρια.
Ξέρεις, εκείνο το ψυχρό ύπουλο ρήμα *γράφω*. Του άρεσε να γράφει, δεν
του άρεσε να βάζει σε κίνηση
τις σκέψεις μόνοις του.
Έπαιρνε ό,τι άρχιζα και το ολοκλήρωνε για τους δικούς του σκοπούς,
για παράδειγμα σε μια τσέπη βρήκα μια επιστολή που άρχισε να
γράφει
(στην τότε ερωμένη του)
η οποία περιλάμβανε μια φράση που είχα αντιγράψει από τον Όμηρο:
«ἐντροπαλιζομένη», έτσι λέει ο Όμηρος
πήγαινε η Ανδρομάχη
όταν αποχωρίστηκε τον Έκτορα – «γυρίζοντας κάθε τόσο να τον
κοιτάξει»
κατέβηκε
από τον πύργο της Τροίας διασχίζοντας λιθόστρωτα δρομάκια στο
σπίτι τού πιστού της συζύγου
κι εκεί
με τις γυναίκες της ανέπειψαν έναν θρήνο για έναν άντρα ζωντανό μες
στον ίδιο του τον οίκο.
Δεν ήταν πιστός σε τίποτα
ο σύζυγός μου. Τότε γιατί τον αγάπησα από τις απαρχές της
κοριτσιίστικης ηλικίας
μέχρι και το τέλος της ενήλικης ζωής μου,
για να λάβω την έκδοση διαζυγίου ταχυδρομικά;
Η ομορφιά. Σιγά το μυστικό. Δεν ντρέπομαι να πω ότι τον αγάπησα
για την ομορφιά του.

As I would again
if he came near. Beauty convinces. You know beauty makes sex
possible.
Beauty makes sex sex.
You if anyone grasp this — hush, let's pass

to natural situations.
Other species, which are not poisonous, often have colorations
and patterns
similar to poisonous species.
This imitation of a poisonous by a nonpoisonous species is called
mimicry.
My husband was no mimic.
You will mention of course the war games. I complained to you
often enough
when they were here all night
with the boards spread out and rugs and little lamps and cigarettes
like Napoleon's
tent I suppose,
who could sleep? All in all my husband was a man who knew more
about the Battle of Borodino
than he did about his own wife's body, much more! Tensions poured
up the walls
and along the ceiling,
sometimes they played Friday night till Monday morning straight
through, he
and his pale wrathful friends.
They sweated badly. They ate meats of the countries in play.
Jealousy
formed no small part of my relationship to the Battle of Borodino.

Όπως και θα το ξανάκανα
αν πλησίαζε. Η ομορφιά είναι πειστική. Ξέρεις η ομορφιά κάνει το σεξ
εφικτό.
Η ομορφιά κάνει το σεξ σεξ.
Εσύ, αν μη τι άλλο, το κατανοείς — σώπα, ας περάσουμε

σε φυσιολογικές καταστάσεις.
Άλλα είδη, που δεν είναι δηλητηριώδη, έχουν συχνά χρωματισμούς και
σχήματα
όμοια με δηλητηριώδη είδη.
Αυτή η μίμηση του δηλητηριώδους απ' το μη δηλητηριώδες είδος
ονομάζεται μιμητισμός.
Ο σύζυγός μου δεν ήταν κανένας μίμος.
Θ' αναφέρεις βέβαια τα πολεμικά παιχνίδια. Σου παραπονέθηκα
αρκετές φορές
όταν κάθονταν εδώ όλο το βράδυ,
με τα ταμπλό απλωμένα και τα χαλιά και τις μικρές λάμπες και τα
τσιγάρα, όπως στη σκηνή
του Ναπολέοντα, υποθέτω,
ποιος μπορούσε να κλείσει μάτι; Γενικά ο σύζυγός μου ήξερε περισσό-
τερα
για τη Μάχη του Μποροντίνο
παρά για το σώμα της γυναίκας του, πολύ περισσότερα! Η ένταση
ξεχυνόταν στους τοίχους
και έφτανε μέχρι το ταβάνι,
μερικές φορές παίζανε απ' το βράδυ της Παρασκευής ως το πρωί της
Δευτέρας αδιάκοπα, αυτός
και οι χλωμοί οργίλοι φίλοι του.
Ίδρωκοπούσαν άσχημα. Έτρωγαν το κρέας των χωρών που ήταν στο
παιχνίδι.
Η ζήλια
δεν έπαιξε μικρό ρόλο στη σχέση μου με τη Μάχη του Μποροντίνο.

I hate it.
Do you.
Why play all night.
The time is real.
It's a game.
It's a real game.
Is that a quote.
Come here.
No.
I need to touch you.
No.
Yes.

That night we made love “the real way” which we had not yet
attempted
although married six months.
Big mystery. No one knew where to put their leg and to this day
I'm not sure
we got it right.
He seemed happy. You're like Venice he said beautifully.
Early next day
I wrote a short talk (“On Defloration”) which he stole and had
published
in a small quarterly magazine.
Overall this was a characteristic interaction between us.
Or should I say ideal.
Neither of us had ever seen Venice.

Τη μισώ.
'Ωστε τη μισείς.
Γιατί να παίζεις όλο το βράδυ.
Ο χρόνος είναι πραγματικός.
Είναι ένα παιχνίδι.
Είναι ένα πραγματικό παιχνίδι.
Είναι λόγια κάποιου αυτά;
'Ελα εδώ.
'Όχι.
Θέλω να σε αγγίζω.
'Όχι.
Ναι.

Εκείνο το βράδυ κάναμε έρωτα με τον «πραγματικό τρόπο», κάτι που
δεν είχαμε ακόμα προσπαθήσει
παρότι παντρεμένοι έξι μήνες.
Μέγα μυστήριο. Κανείς δεν ήξερε πού να βάλει το πόδι του, και ως
σήμερα δεν είμαι σίγουρη αν
το κάναμε σωστά.
Φαινόταν ευτυχισμένος. Είσαι σαν τη Βενετία είπε όμορφα.
Το πρωί της επομένης
έγραψα λίγα λόγια («Για τη διακόρευση»),* που έκλεψε και δημοσίευσε
σε κάποιο μικρό τριμηνιαίο περιοδικό.
Γενικά, αυτή ήταν μια χαρακτηριστική μορφή αλληλεπίδρασης μεταξύ μας.
'Η πρέπει να πω ιδανική.
Κανείς μας δεν είχε δει ποτέ τη Βενετία.

---

* Αναφορά στο ποίημα «On Defloration», από το πρώτο βιβλίο της Anne Carson, *Short Talks* (1992). ελληνική μετάφραση: *Λίγα λόγια*, μτφρ. Χάρης Βλαβιανός, Εκδόσεις Πατάκη, 2013.